

mulier asserat, matrimonium esse consummatum, altera parte negante asserenti creditur, & pro matrimonio, in cuius possessione sunt, pronuntiatur; *arg. c. 67. de Regul. jur. in 6. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 109. n. 2. & 9.*

141 Impotentia cocundi cognoscitur, ex eo, quod vir habeat membrum flaccidum, vel valde diminutum, & exilic; vel etiam valde magnum, vel ob tortum, vel rugosum; vel testes, aut nullos, aut valde exiguos, vel quod mulier sit valde arcta, & obstrueta; vel aliter sint impotentes ob diversos morbos, quos refert *Gonz. in c. 3. b. t. n. 7.* Quod si nullum vitium apparens habeat, cognoscetur frigiditas ab effectu; si nunquam membrum erigatur. Etiam magnum signum frigiditatis est, si vir non appetit venerea, nec sentit stimulos carnis, cum hoc adeo naturale sit, ut vix ullus ab eis eximatur. Non tamen censetur frigidus, qui in vigilia, vel in somnis aliquando polluitur: vel si aliquando ejus membrum erigatur. Quod si vir appetat coitum, & virgam erigit; sed quando ad actum venereum appropinquat subito relaxantur, & concidunt organa, nec potest complere, & postea iterum rigent, est iterum copulari nitatur, denuo laxantur, cum id nequeat provenire ex frigiditate viri, nec possit naturaliter accedere, est signum, talem impotentiam ex maleficio oriri, quod magis constabit, si ad aliam foeminae possit accedere. Sic *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 94. n. 5. & 6. plures citans.* Qui probata impotentia absoluta, est separatus a sua uxore Ecclesiae auctoritate, cum nulla alia potest contrahere, quod si contrahat, ex *Text. in c. 5. b. t.* erit reus perjurij. Et tale matrimonium est dissolvendum, vel quia vere impotens est: vel si non est impotens, quia obstat prius matrimonium. *c. 5. c. fin. b. t.* Et etiam si prior uxor obijisset, debet separari, donec ipse probet, male fuisse iudicatum, cum ipse potens sit. *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 99. num. 6.* si ob impotentiam respectivam dissolutum est, etiam si impotens per miraculum potens reddatur, non potest cogi ad antecedens matrimonium, quippe nullum est, multoque minus, si jam aliud matrimonium est contractum.

142 Potest tamen accidere, quod dissolutum matrimonio ob impotentiam absolutam, postea appareat potens, qui impotens credebatur: & tunc quocumque tempore hoc appareat restaurandum

est prius matrimonium, etiam si novum contractum sit. *c. 6. b. t. L. fin. tit. 8. p. 4.* Quia Ecclesia fuit decepta, & ex errore protulit sententiam, quae contra matrimonium nunquam transit in rem iudicatam: etiam si ab ea non appelletur. *c. 7. de Sentent. & Re iudicat.* potest tamen, potens respuere cohabitationem cum altero tanquam adultero, si illicitam copulam habuit. *c. 6. b. t. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 101. n. 3. Abb. Laym. & alij.* Si impotentia, quae vere erat perpetua, per miraculum, vel Artem Magicam cesset, non restauratur prius matrimonium: siquidem vere nullum fuit. *c. 6. b. t.* secus si tollatur per exorcismos, vel orationes. *c. fin. 33. q. 1. Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 94. n. 10.* Denique ferè totam materiam breviter comprehendit. *D. Th. in 3. p. Supp. q. 58. art. 1. ibi: Responded dicendum, quod in matrimonio est contractus quidam, quo unus alteri obligatur ad debitum carnale solvendum; unde sicut in alijs contractibus, non est conveniens obligatio, si aliquis se obliget ad hoc, quod non potest dare, vel facere; ita non est conveniens matrimonio contractus, si fiat ab aliquo, qui debitum carnale solvere non possit. Et hoc impedimentum vocatur impotentia cocundi, nomine generali, quae quidem potest esse, vel ex causa intrinseca, & naturali, vel ex causa extrinseca, & accidentali, sicut per maleficio, de qua post dicitur. Si autem sit ex causa naturali, hoc potest esse dupliciter, quia vel est temporalis, cui potest subveniri remedio medicina, vel processu atatis; & tunc non solvit matrimonium: vel est perpetua, & tunc solvit matrimonium: ita quod ille ex parte cuius allegatur impedimentum perpetuo maneat absque spe conjugij: alius nubat, cui vult in Domino. Ad hoc autem cognoscendum, utrum sit impedimentum perpetuum, vel non perpetuum, Ecclesia tempus determinatum adhibuit, in quo unus rei posset esse experimentum: scilicet, triennium, ita quod, si post triennium, in quo fideliter ex utraque parte dederunt operam carnali copula implenda, inveniantur matrimonium, non esse consummatum, iudicio Ecclesiae dissolvitur. Et tamen in hoc quandoque Ecclesia errat, quia per triennium, quandoque non sufficienter experiri potest perpetuitas impotentiae. Unde Ecclesia si se deceptam inveniat, per hoc quod ille, in quo erat impedimentum invenitur carnalem copulam, cum alia, vel cum eadem perfecisse, reintegrat matrimonium praecedens, & dirimit secundum; quomodo*

de Matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiae. 91

de ejus licentia sit factum. Et in art. 2. ait: Ideo distinguendum est, quia impotentia cocundi ex maleficio, aut est perpetua, & tunc matrimonium dirimit, aut non est perpetua, & tunc non dirimit: & ad hoc experiendum eodem modo Ecclesia tempus triennij praefixit: tamen haec differentia est inter maleficio, & frigiditatem: quia qui ex frigiditate, est impotens, sicut est impotens ad unam, ita ad aliam, & ideo, quando matrimonium dirimitur, non datur licentia ei, ut conjugatur alteri, sed ex maleficio homo potest esse impotens ad unam, & non ad aliam, & ideo, quando iudicio Ecclesiae matrimonium dirimitur, utrique datur licentia, ut alteram copulam quaerat.

TIT. XVI.

De Matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiae.

143 **U**NUM ex impedimentis impediens matrimonium est interdictum, seu prohibitio Ecclesiae, qua jubet, matrimonium non contrahi, vel quia impedimentum latere suspicatur, vel quia sponsalia praecesserunt, vel quia rixae, inimicitiae, vel alia incommoda timentur. *c. fin. de Cland. Desponsat. c. 1. c. 2. b. t.* Tunc enim Parochus potest, & debet matrimonium extrajudicialiter interdicere: praesertim si matrimonio impedimentum opponatur, donec causa judicialiter discutatur a Iudice Ecclesiastico. *c. fin. b. t. L. 18. tit. 2. p. 4. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 6. num. 6. Gonz. in c. fin. b. t. n. 2.* Episcopus, Capitulum Sedevacante, & utriusque Vicarius, & quicumque Praelatus Ecclesiasticus habens jurisdictionem, quasi Episcopalem in populum, & Clerum certi territorij possunt interdicere judicialiter matrimonium, quod si contra tale interdictum contrahatur, validum quidem erit. *c. 1. c. 2. b. t.* illicitum tamen, quippe est contra praecipuum Ecclesiae in re gravi; *arg. c. fin. b. t. Barbof. in c. 2. b. t. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 17. n. 1.* Quin, & matrimonium contractum contra interdictum S. Pontificis validum est. *c. 1. c. 2. b. t.* etiam post *Trid. Barbof. in c. 13. de Desponsat. Impub. n. 3. & 5.* Et quavis in *c. 4. de Sponsa duor.* irritetur matrimonium contra interdictum celebratum, non irritatur praesens, quia

est contra interdictum; sed quia erat contra matrimonium antecedens contractum: irritaretur tamen, si Pontifex non solum voluit illud simpliciter prohibere, seu interdicere, sed etiam voluit illud irritare, clausula irritante speciali, vel generali adjecta. *c. 13. de Despons. Impub. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 2. c. n. 3. Gonz. in c. fin. b. t. n. 2. & alij.*

144 Tempore feriato prohibentur nuptiae, quia cum tempus sacratius sit, & jejunijs, orationi, & poenitentiae ab Ecclesia destinatum, non decet homines nuptias solemnes celebrare: nec est conveniens luctibus ille color. Nam in toto Orbe mos invaluit, nuptias tripudijs, choreis, musicis, convivijs, alijsque laetitiae signis celebrandi, ut optime quidam depingit: *Tedas Hymenaeus, amorque praecipuum: largis satiantur odoribus ignes, servaeque dependent testis, & ubique lyraeque, tibiaeque, & cantus animi felicitia lati argumenta sonant: reseratis aurea valvis, atria tota patent, pulchroque instructa paratu Cepheni proceres ineunt convicia Regis.* Et quidem jure antiquo tempus feriatum erat totum illud, quod est inter primam Dominicam Adventus, quae incipit, vel à primis vespers juxta *Sanchez de Matr. lib. 7. D. 7. n. 2.* vel à media nocte Dominicæ juxta *Ponz. de Matr. lib. 6. cap. 8. n. 5.* & Epiphaniam. Et inter Dominicam Septuagesimae, & octavam Paschae. Et inter feriam 2. Rogationum, & octavam Pentecostes. Et quae, vel tres hebdomadae ante festum S. Joannis Baptista. *c. 8. c. 9. 33. q. 4. c. 4. de Ferijs, L. 18. tit. 2. p. 4.* Hodie est hoc tempus restrictum à *Trid. Sess. 24. de Ref. Matr. cap. 10.* Et est ab Adventu, usque ad Epiphaniam. Et à festo 4. Cinerum, quae à media nocte feriae tertiae computanda est, usque ad octavam Paschae inclusive. Non prohibet Ecclesia hoc tempore denuntiationes, quia ex nullo Textu constat prohibitio, nec matrimonium, si sine solemnitate, & pompa fiat, ut contra aliquos tenent *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 7. n. 12. & alij.* Et probatur *arg. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 10. Et Ritual. Rom. tit. de Sacramentis.* Et declarat *S. Congreg. Trid.* Et expressè habetur in *L. 18. tit. 2. p. 4.* ibi: *Bien pueden hacer desposajas, è matrimonio por palabras de presente.* Nec est prohibitum in illo tempore consummare matrimonium: ut contra aliquos tenent *Nav. Man. cap. 22. in 71. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 7. n. 23. & alij.* Solum ergo, prohibet Ecclesia,

& quidem sub gravi, benedictiones nuptiales. *Hispani: Velaciones; arg. c. 10. 33. q. 4. l. 18. tit. 2. p. 4. ibi: Non deben velar los Novios. Sanch. de Matrim. lib. 7. p. 7. n. 3.* Etiam prohibetur pompa nuptialis, quæ in convivijs, choreis, alijsque hujusmodi consistit. Et multis in locis consuetudine est introductum, quod etiam sine solemnitate his temporibus, non celebretur matrimonium, nisi licentia obtenta ab Ordinario.

145 Huc pertinet valde antiqua, & generalis prohibitio, qua ab antiquo in varijs Provincijs, & præcipue in nostra Hispania prohibuitur, & interdictum est, ne Provinciarum Rectores, vel Magistratus durante officij tempore, intra fines Provinciae, sibi commissa, uxores ducant, vel filios, aut filias suas ducere patiantur. Tùm propter metum, & impressionem, quæ in ejusmodi matrimonijs intervenire solet: tùm maxime ob vitandas necessitudines, familiaritates, & amicitias, quæ ipsis matrimonijs mediantibus, generantur, & liberam justitiæ administrationem impediunt, pluriusque reculationibus occasionem præbent. *L. 38. l. 57. l. 63. l. 65. ff. de Rit. nuptiar. l. 2. tit. 14. p. 4. ibi: Cæ tal ome como este non podría recibir mujer legitima de nuevo en toda aquella tierra onde fuisse Adelantado, en quanto durasse el tiempo del Adelantamiento. L. 25. tit. 4. lib. 2. R. C. l. 82. l. 84. l. 85. l. 86. tit. 16. lib. 2. R. Ind. Et quidem in Indijs magis stricta, & enixius concepta invenitur prohibitio, qua sub privatione officij, & stipendij nostri Potentissimi, Catholicicæ Principes prohibent Indiarum Ministris, ne talia matrimonia contrahant: vel expressè, aut tacitè, quovis colore quæsto liberè volentibus contrahere assensum præbeant. Et sanè tales Leges justæ sunt, & servandæ, non enim intendunt facere irrita, vel illicita matrimonia contra eas celebrata, cum hoc non possit fieri à Potestatibus Sæcularibus, sed solum ex justis causis, & consideratione boni publici penam statuant in eos, qui tales Leges transgrediuntur: quin ex hoc tollant libertatem ad matrimonia; sed quasi sub conditione disponant, quod non aliter, & in ipsis dignitatibus sublinebuntur si à Rege licentiam ad matrimonium contrahendum obtineant, ut plures faciunt. *Latus Solorz.**

de Jure Indiar. tom. 2. l. 4. cap. 4. ex numer. 57.

146 In præsentem etiam agendum est de dispensatione in impedimentis matrimoniorum, tam dirimentibus, quam impedimentibus obtinenda: quippe ejusdem potestatis est, & velle impedimenta apponere, & nolle, ea sublittere, ea per dispensationem solvendo. *L. 3. ff. de Reg. Jur. juxta illud. Una vobis manus vulnus, opemque feret.* Superiores enim, & Prælati, & qui præficiuntur multitudini præditi debent esse in Legibus dispensandi facultate. Juxta illud *Apost. 1. ad Cor. 9. v. 17. dispensatio mihi credita est.* Et hinc tenendum cum *D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 4. in corp. ibi: Respondet, dicendum, quod dispensatio propriè importat commensurationem alicujus communis ad singula. Undè etiam gubernator familie dicitur dispensator, in quantum unicuique de familia cum pondere, & mensura distribuit, & operationes, & necessaria vitæ. Sic igitur, & in quacumque multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare, quia ordinat qualiter aliquod commune præceptum sit à singulis adimplendum. Contingit autem quandoque quod aliquod præceptum, quod est commune multitudinis, ut in pluribus, non est conveniens huic persona, vel in hoc casu: quia, vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum: periculosum autem esset, ut hoc judicio cuiuslibet committeretur: nisi forte propter evidens, & subitum periculum. Et idè ille qui habet regere multitudinem, habet potestatem dispensandi in Lege humana, que sua auctoritati innititur; ut scilicet in personis, vel in casibus, in quibus Lex deficit, licentiam tribuat, ut præceptum Legis non servetur. Si autem absque hac ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune. Imprudens autem, si rationem dispensandi ignoret: propter quod Dominus dicit. *Luc. 12. Quis putas, est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Et hac ratione possunt Prælati Ecclesiastici aliquando in matrimoniorum impedimentis dispensare pro impedimentorum qualitate. Impedimenta, etenim alia Jure Naturali, vel Divino Matrimonium dirimunt, uti sunt impotentia perpetua, error circa personam, consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ, ætas, impositio rationis, & ligamen. Reliqua verò Jure Ecclesiastico dirimunt.*

In dirimentibus Jure Naturali, vel Divino, nequit Pontifex dispensare. *c. 4. de Uxoribus, quia hoc jus superius Pontifice est, & inferior Legem superioris tollere, vel relaxare non potest: nisi facultate à superiore accepta. c. 4. D. 21. c. 16. de Majorit. & Obèd. Cl. 2. de Elect. Et nunquam hæc facultas probatur concessa, nisi ad dispensandum in vinculo matrimonij rati. Navar. Man. cap. 22. n. 8. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 6. n. 10. Gonz. in c. 6. de Consang. n. 2. In alijs tamen impedimentis potest dispensare, c. 4. de Consec. Præbend. Sed in aliquibus non solet, nisi rarissimè dispensare, ut in voto solemnè castitatis, in disparitate cultus, in 2. gradu consanguinitatis, in primo lineæ transversæ, in primo affinitatis lineæ rectæ, &c. Alia sunt impedimenta, quæ dispensatione nullatenus indigent, ut error, conditio, vis, metus, raptus, & clandestinitas. Tunc enim ipsi contrahentes possunt renovare, & revalidare matrimonium cum his impedimentis contractum. Sanè in omnibus impedimentis Juris Ecclesiastici potest Pontifex dispensare. Et quidem solus de Jure Communi, quippe solus ipse superior est Jure Ecclesiastico. c. 4. de Consec. Præbend. Ita tamen, ut difficilior dispense in consanguinitate, quam in affinitate ejusdem gradus: facilius in remotiori, quam in propinquiori ejusdem lineæ: difficilior in paternitate, & maternitate spirituali: facilius in compaternitate, & sic de alijs. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 19. n. 7.* In gradu secundo lineæ transversæ nunquam dispensatur, nisi inter magnos Principes, & ob necessitatem publicam, sic decernente *Trid. sess. 24. de Ref. Matrim. cap. 5.* Nisi Pontifex, qui superior Concilio est, aliud judicari. In quo Decreto comprehenduntur etiam Magnates, & magni Domini titulares, vel magni Nobiles alicujus Regni, ut in nostra Hispania, quos dicimus: *Grandes de España. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 19. n. 2. contra Enriquez, qui L. 12. de Matrim. cap. 3. n. 6.* Per Principes intelligit viros opulentos.*

147 Nuntij Apostolici ex privilegio, aliqui Episcopi ex speciali delegatione habent facultatem dispensandi in aliquibus impedimentis, & ad usum talis privilegij ejus tenor attendendus est; *arg. L. 5. ff. Mandat.* Nec tunc potest Capitulum, Sede vacante, dispensare, quia non succedit Episcopo in his, quæ jure speciali Episcopo competunt. Nec Yca-

rius Episcopi, sine Episcopi speciali mandato. *In titulo de Officio Ordinarij* reuli facultates, quæ Episcopis Indiarum solent concedi ad dispensandum in impedimentis matrimoniorum. Commissarius Bullæ Cruciatæ habet tantum pro foro interno facultatem dispensandi in primo, & secundo gradu affinitatis, etiam lineæ rectæ ex copula illicitæ ortæ, & legitimi prolem ex ea ortam, quando matrimonium jam est contractum servatâ forma Tridentini; secus ad contrahendum. Et quidem requiritur, quod sit matrimonium contractum bona fide, saltem ex una parte, & impedimentum debet esse occultum, & debet pars ignara certiorari de nullitate prioris consentus, licet non de causâ nullitatis. Et etiam potest dispensare in prædicto impedimento superveniente matrimonio ad petendum debitum. Et hæc facultas communicatur à Commissario Generali, Commissarijs Subdelegatis, quos in his Indiarum partibus constituit, ut ex instructione expressè constat. Nostra societas ex concessione Romanorum Pontificum, quæ singulis vicennijs renovatur in celebri Constitutione *Animarum salutis.* Inter alia privilegia, habet, & sequens: *Præterea ejusdem Societatis Jesu Provincialibus, vel ab eis deputatis Presbyteris, cum Neophytis Provincialium utriusque Indiae, altarumque Maris Occæani Regionum, in quibus inter infideles fideles existant, & non adsunt Ordinarij similem facultatem habentes, vel ultra duas dietas, juxta Constitutionem sel. rec. Pauli III. editam existunt, in quocumque, seu quibusvis, non tamen in primo consanguinitatis gradibus, vel alias conjunctis, seu se attinentibus: ut matrimonium inter se contrahere, seu in eo, etiam scienter contracto, remanere valeant, in foro conscientie tantum, gratis tamen dispensandi; & insuper itidem locorum Ordinarij, ut de Presbyterorum eorumdem tanquam ajuutorum, & Assessorum suorum in Locis præfatis, & ubi eorum commondè potuerit haberi copia, consilio, & cum illis etiam in judiciali foro, in reliquis autem Provincijs præfatis Ordinariorum præsentia desitit, vel ab eis ultra duas dietas, præfatas, non minus ducentis millibus passuum remotis, Provincialibus, & deputatis Presbyteris præfatis, cum eisdem Neophytis, non tamen in primo gradu, in utraque foro, gratis dispensandi, & eos, qui in gradibus prohibitis hujusmodi, etiam scienter contraxerint, ab excessibus, & peccationibus, alijsque censuris, & pœ-*

nis Ecclesiasticis in utroque foro gratis pariter absolventi, ac prolem inde susceptam legitimam decernendi. Quod privilegium in viridi est observantia, & sæpe sepius respondi tamquam Affessor in his causis matrimonialibus, quæ in hac Manilana, & etiam in Zebuana, & Camarinensi Dioecesis obtigerunt.

148. Episcopus, de Jure Communi, potest in casu dubio dispensare ad cautelam, vel declarando non esse dispensationem necessariam, quia in dubio pro matrimonij contrahendi libertate standum est, donec contrarium constet. Quod si impedimentum dirimens appareat, ad Pontificem est recurrendum. Si vero in casu dubio præsumptio stet contra matrimonium; v. g. quia constat de copula viri cum sorore suæ sponse, & dubitatur, an semen effusum accidat, nempe, semen in copula effundi: non Episcopus, sed solum Papa potest dispensare. *Sanch. de Matr. l. 8. D. 6. n. 18.* Episcopus in nullo casu, etiam extraordinario, nisi habeat speciale privilegium, potest in impedimento dirimente dispensare pro foro externo, sed tantum pro interno, & sic dispensant Pœnitentiarii: siquidem *Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6.* tantum pro foro interno concedit Episcopis facultatem dispensandi in irregularitatibus. *Sanch. de Matrim. lib. 2. D. 40. n. 10.* Pro foro ergo interno, potest, & solet dispensare in matrimonio jam contracto, quando aliqua necessitas instat, nam urgente necessitate licitum fit, quod alias illicitum solet esse. *c. 2. de Observat. junior. c. 4. de Reg. jur.* debentque sequentes conditiones concurrere, ut licite fiat dispensatio. 1. si matrimonium est bona fide contractum; nam mala fides non est digna simili indulgentia. 2. si publicæ præcesserunt denuntiationes, nisi forte in eis fuit dispensatum: qui enim culpabiliter eas omiserunt hoc beneficio privantur. 3. si impedimentum est tale, in quo valeat dispensatio concedi, & est occultum, si licite, quod nequeat probari, vel etiam probari possit, non de turbi periculum, quod publicetur. 4. si sit difficilis recurus ad Pontificem, vel aliam, qui dispensare possit: vel ob distantiam locorum, vel ob impediti paupertatem, vel periculum incontinentiæ, & aliunde detur periculum in mora, & conjuges nequeant sine scardalo separari: tunc enim præsumitur Pontificem facultatem dispensandi concedere, siqui-

dem eam habet, non ad destruendum, sed ad ædificandum, ut Apostolus ait *2. Cor. 10. v. 8. Trid. sess. 14. de Pœnitent. cap. 7.* ac proinde in bonum animarum, & ad vitanda gravia peccata concessa intelligitur, sic probante Ecclesiæ consuetudine, & praxi, quæ est optima Legum interpret. *c. 8. de Consuetudin. Sylv. V. Dispensatio, q. 9. n. 15. Navar. Man. cap. 22. num. 85. Henric. Garc. Sanch. de Matr. lib. 2. D. 40. n. 3. Gutierr. Poncez Gonz. in c. 6. de Consang. & affinit. n. 2. & alij contra Sos. Cordub. Medin. & alios.* Eadem ratione tenendum est, Episcopum posse pro foro interno dispensare ad contrahendum matrimonium, si difficilis sit recurus ad Pontificem, vel alium, qui possit dispensare, & periculum sit in mora, scandalum timeatur, & non sit alia via evadendi, & impedimentum sit occultum. Requiritur tamen quod necessitas sit maxima, & urgentissima. V. g. si esset quis proximus morti, & vellet contrahere ad legitimandam prolem. Vel si jam sint omnia parata ad nuptias, & foemina mane fatetur impedimentum, ex quo timeret periculum vitæ, & honoris, quibus alia via non potest consuli. *Sanch. de Matr. lib. 2. D. 40. n. 7. Ponz. de Matr. lib. 8. cap. 13. n. 6. Gonz. in c. 6. de Consanguin. & affinit. n. 2.*

149. Idem quod de Episcopo dicendum est de Capitulo, quando Sedes vacat: nam succedit in potestatem ordinariam Episcopi. *c. 11. c. 14. de Major. & obed. Et de Vicario Capituli: ac proinde tam Capitulum, quam ejus Vicarius potest dispensare, quando Episcopus, si viveret posset dispensare. Tamen Vicarius Episcopi non potest ratione sui officij dispensare in his casibus extraordinarijs, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset in specie verisimiliter concessurus. *c. 81. de Reg. jur. in 6.* similiter, qui habet privilegium dispensandi in casibus Episcopalibus, nequit in his casibus dispensare, siquidem potius quam Episcopales sunt Pontificij. *Sanch. de Matr. l. 2. D. 40. n. 9.* Præterea, potest Episcopus hanc facultatem ad dispensandum in casu extraordinario delegare suo Vicario; *arg. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6.* Imò & alijs Clericis idoneis, nam cum hac jurisdictione competat perpetuo ratione dignitatis Episcopalis est instar ordinariæ, ac proinde, sicut illa, etiam potest & hæc delegari; ut contra *Bald. Felin. & alios tenent Navar. Man. cap. 22. n. 45. Covarr. l. 3. Variar. c. 20.**

c. 20. ex n. 6. Sanch. de Matr. l. 2. D. 40. n. 14. Hæc tamen potestas est concedenda expressè, vel saltem concessa alia, quæ speciali mandato indigeat, debet addi clausula: *Et omnia alia.* Nec est necesse, quod concedatur, quando casus hic, & nunc occurrit, sed potest generaliter delegari pro quocumque casu occurrente. *Sanch. de Matr. l. 2. D. 40. n. 17.* Mendicantes, vi suorum privilegiorum, non possunt in impedimento, etiam occulto, dispensare ad validandum matrimonium; sed tantum ad petendum debitum possunt dispensare cum conjuge, qui cum consanguinea uxoris incestum commisit. *Rodrig. tom. 3. Regul. qq. 2. art. 2. Sanch. de Matr. l. 8. D. 6. n. 28. Ponz. de Matr. l. 8. cap. 13. n. 11.*

150. Etiam in impedimentis jure Ecclesiastico impedimentibus potest fortiori ratione Pontifex, ut Supremus Legislator, & jure ipso superior dispensare. *c. 4. de Consec. præbend.* In impedimentis impedimentibus Jure Naturali, & Divino, qualia sunt sponsalia, & votum simplex castitatis, vel Religionis etiam dispensare valet; sed tamen solum ex justa causa. Nam sine ea, non solum illicitè dispensabit, sed etiam invalide: quamquam dispensatio sine justa causa in impedimento Ecclesiastico, valida sit, quamvis illicita. Nam si in matrimonio rato potest dispensare, bene poterit, etiam in sponsalibus. *Sanch. de Matr. l. 1. D. 61. n. 2.* Item in impedimento voti potest dispensare, sicut potest debitum per alia vota contractum, nomine Dei remittere. Tunc enim Pontifex concurret ex parte Dei remittendo obligationem Deo factam; & declarando, sibi esse placitum, ut non servetur. Nec alio pacto posset talis obligatio auferri; ut explicat *Suar. de Relig. tom. 2. lib. 6. de Vot. cap. 9. n. 15.* In impedimentis Juris Naturalis, vel Divini: nunquam Episcopus dispensat: in provenientibus tamen à Jure Ecclesiastico dispensat; *arg. c. 2. de Eo, qui cognovit,* sic restant omnium fere Ecclesiarum consuetudine. *Sylva. Navar. Henriquez, Sanch. de Matr. lib. 7. D. 17. n. 15. Ponz. de Matr. l. 8. cap. 13. n. fin.*

151. Cum dispensatio debeat ex justa causa oriri, nunc referam causas, quæ justè ad dispensandum pro varietate dispensationum consentunt. Justè ergo causæ ad dispensandum in voto castitatis, & Religionis sunt sequentes. 1. quia bono publico, quod particulari præterendum est, convenit talem votentem contrahe-

re matrimonium. V. g. ad pacem publicam stabiliendam, vel conservandam; *arg. c. 2. de Despons. impub. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 20. nu. n. 24. 2.* quando non aliter potest moderi nimia fragilitati carnis. Vel si votens in periculo peccandi frequenter versetur. Vel si aliter non possunt sedari scrupuli, quibus votens angitur, an satisfecerit. Vel quando actus venerere judicio Medicorum creditur necessarius ad subveniendum morbo continuo. Tunc potest in voto simplici castitatis, secus in solemnè dispensari: sic enim præsumitur ex benignitate Dei. *Sanch. de Matr. l. 7. D. 20. n. 23. & 26. 3.* si votum sine matura deliberatione, ut solet à pueris fit etiam nullum. *c. 2. de Voto,* vel si metu, etiam levi, injusto tamen extortum sit; secus si justè sit metus incussus, etiam si gravis sit, ut metus mortis ex naufragio, vel morbo proveniens. *Sanch. de Matr. l. 8. D. 20. n. 12. 4.* quando cessat causa votendi impulsiva. V. g. si quis sperans Religionem ingredi vovit castitatem, quam alias non voveret: si jam non sit admittendus potest dispensari. Si cesset omnino causa finalis, non est necessaria dispensatio. *Sanch. de Matr. l. 8. D. 20. n. 16. 5.* si dubium sit, an votum sit ex mutatione materiæ impediturum majus bonum; vel si materia sit jam mala, vel inutilis. Quando tamen certò constat, non est necessaria dispensatio. *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 20. n. 10. 6.* si quis vovit; sed dubitat de intentione, vel deliberatione votendi, potest dispensari. Si dubitet, an vovisset, non requiritur dispensatio. Tunc namque præsumitur pro libertate, quæ in possessione est. *Sanch. de Matrim. l. 8. D. 20. n. 11.*

152. Causæ justæ ad dispensandum generaliter in impedimentis dirimentibus sunt. Prima. Scandali vitatio, scilicet, quando matrimonio inito tollitur occasio peccati: v. g. Odij, inimicitæ, homicidij, incontinentiæ, vel alterius gravis peccati. Similiter, quando pax itabilitur, & discordiæ extinguuntur, vel si aliqua etiam his extinguenda sit. *c. 2. de Desponsat. impub. Sanch. de Matr. l. 8. D. 19. nam. 8. & 9.* Similiter, si ob nimiam familiaritatem contrahentium oria sit suspicio, licet falsa, eos commercium carnale habuisse. Insuper si bona fide, saltem ex una parte, matrimonium sit contractum: etiam si proles ex eo non sit suscepta solet dispensari, cum separatio non sine scan-

dalo fiat; arg. c. 6. de *Consanguinit.* Si tamen contractum sit matrimonium cum mala fide ex utraque parte, dispensationis sunt indigni. *Trid. sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 5.* Similiter, si quis, cum consanguinea, vel affine copulam habuit, quæ vel ex imprægnatione, vel aliunde est nota, solet Pontifex facillè dispensare, ut honori, & famæ mulieris consulatur, & ne hæc infamata, & innupta maneat, vel sãtẽm virum æqualis conditionis non inveniat: modo non sit habita copula sub spe dispensationis consequenda: & id in supplicatione exprimi debet. 2. est publica utilitas Republicæ. Sic Regibus, & Principibus, etiam in secundo gradu consanguinitatis, & affinitatis conceditur dispensatio, quin alia causa in specie allegetur. *Trid. sess. 24. de Ref. Matr. cap. 5. Sanch. de Matr. L. 8. D. 19. n. 5. 3.* conservatio alicujus illustri familiae in eodem sanguine, similiter conservatio illius in aliqua dignitate, patrimonio, opibus, splendore, &c. *Gonz. in c. 6. de Consanguinit. n. 3.* Nam hoc aliquomodo ad bonum publicum pertinet; arg. c. 28. de *Præbend. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 19. n. 31. 4.* meritum in Ecclesiâ excellentia; v. g. ob bellum in Hæreticos, vel infideles factum: c. 17. n. 4. expedit etiam, Ecclesiæ in beneficiorum se benignam ostendere, & liberalem, ut sic homines ad similia alliciantur. *Sanch. de Matr. L. 8. D. 19. n. 3. 5.* ætas puellæ, si hæc excedat 24. annum, & virum æqualis conditionis hæctenus non invenerit. 6. loci angustia, quando non facillè fœmina virum æqualis conditionis genere, divitijs, moribus, vel Religione inveniret, vel ob ejus cognationem valde extensam, vel ob loci angustiam, vel quia locus ad litus maris litus est, & expositus hostium incurfionibus, & non facillè inveniuntur extranei, qui ibi contrahere velint. 7. defectus dotis competentis ad contrahendum cum conjugæ æquali: ne alias fœmina, vel innupta remanere, vel cum viro inferioris conditionis contrahere cogatur. Denique Pontifex solet cum personis nobilibus, vel valde honestis in gradibus remotioribus dispensare, nulla in specie expressa causa; sed sub hac generalitate: *ex certis, & rationabilibus causis.* De quibus late *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 19. Navar. Man. cap. 22. n. 87. Gonz. in c. 6. de Consang. n. 3. Ponce de Matrim. L. 8. cap. 21. ex num. 21. Lacroix lib. 6. part. 3. ex num. 819.* Vincentius de

Justis de *Dispens. Matrim. lib. 3. cap. 2. & seqq.*

153. Hæc sunt causæ, ex quibus Pontifex solet in impedimentis matrimoniorum dispensare. Et quidem, ut Pontifex possit in prædictis impedimentis dispensare omnino debet adesse aliqua ex prædictis causis, vel alia similis, si quæ est, & idem à fortiori de inferioribus Prælati dicendum est. *Trid. sess. 24. de Ref. Matr. cap. 5. D. Thom. 12. q. 97. art. 4. Suar. de Legib. lib. 6. cap. 18. n. 4. Ponce de Matrim. L. 8. cap. 14. n. 3.* quia ut ait *Trident. sess. 25. de Ref. cap. 18. Sic frequentius Legem solvere, extemploque potius quam certò personarum, rerumque defectu potentibus indulgere, nihil aliud est, quam unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire.* Alias enim non esset prudens, & fidelis dispensator ille, qui dispensat. Et quidem si inferior Papa dispenset, absolute requiritur causa ad valorem dispensationis: imò & in Papa ad dispensandum in impedimento Juris Divini, vel Naturalis, quando in eis dispensare potest, requiritur necessario, causa ut dispensatio valida sit. *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad 2. ibi: Quod quidam dixerunt, quod idè Prælati possunt pro libito dispensare, quia in quolibet voto includitur conditionalitèr voluntas Prælati Superioris; & sic Subditus absque omni remorsu conscientie possit votum prætermittere, quando inique sibi à Prælato diceretur. Sed prædicta positio falso innititur, quia cum potestas Prælati spiritualis, qui non est Dominus, sed dispensator in aedificationem sit data, & non in destructionem, ut patet. 2. ad Corint. 10. Sicut Prælati non potest imperare ea, quæ secundum se Deo displicent, scilicet, peccata, ita non potest prohibere ea, quæ secundum se Deo placent, scilicet, virtutis opera.* Quando enim aliquis, etiam Princeps Supremus, in sua Legge dispensat sine causa justa, illicitè facit; etiam quando secum ipso dispensat. Valida tamen erit talis dispensatio facta sine causa, ac proinde Papa valide dispensat, quamvis illicitè in impedimentis provenientibus præcise ex jure Ecclesiastico; quia cum sit Dominus Legis, nulla est ratio, nec jus, quo possit impediri ad Legem tollendam, quamvis peccet Legem auferendo, sicut Dominus prodigens rem propriam, dominium transfert, licet prodigendo delinquat. *Suar. de Leg. L. 6. cap. 19. n. 6. Sanch. de Matr. L. 8. D. 17. n. 24. Ponce de Matrim. L. 8. cap. 14. n. 7.* Si plures causæ concurrant,

de Matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ. 97

tant, licet leves, facillius dispensatur: quia, quæ non proflunt singula, cuncta juvant; arg. L. 5. C. de *Probat.* ut quidam Poeta dixit: *Forfitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parva vocavit, sed quæ non proflunt singula, cuncta juvant.* Deinde, quo majus est impedimentum major causa requiritur, quippe fortius vinculum, fortius ligat, & e contra, facillius in levioribus impedimentis dispensatur, & hæc ratio in impedimento publicæ honestatis facillè Papa dispensat, & hæc facultas Legatis, & Episcopis longè distantibus solet committi. Similiter, in cognatione spirituali orta ex compaternitate facillè dispensat: secus in paternitate. Nam in hæc, vel nunquam, vel difficillimè dispensat. In impedimento criminis ex machinatione in mortem conjugis orto, si publicum sit, nunquam dispensat: ne detur alijs ansa machinandi in mortem. Si occultum dispensatur in Pœnitentiaria: sed difficillimè. Si tantum ex adulterio nascatur, non difficillè Pontifex pro foro externo, & S. Pœnitentiaria pro interno dispensat. *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 24.* Item cæteris paribus facillius cum Regibus, & Principibus, quam cum alijs dispensatur: facillius cum nobilibus, quam cum divitibus, & alijs honestis personis; & facillius cum his, quam cum plebejs; arg. *Trid. sess. 24. de Refor. c. 5. D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. ad 1. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 19. ex n. 5.*

154. Profectò, subsistit dispensatio, etiam si causa allegata purè impulsiva sit falsa, quia cum hæc ad dispensandum non moveat, sed solum juvet, ejus falsitas non vitiat dispensationem; imò, & si causa allegata finalis, & motiva sit falsa, non vitiat dispensatio, si præter eam causam, alia æquæ motiva, & sufficiens allegetur; quæ sit vera, nam tunc resolvitur illa copulativa in disjunctivam; arg. c. 18. de *Præbend.* Et tunc sufficit, unam esse veram ad valorem rescripti, & dispensationis. c. 4. de *Rescriptis.* & *ibid. Gonz.* Si verò unica causa motiva, seu finalis allegetur, & hæc sit falsa, vitiat dispensatio, etiam si falsitas proveniat ex ignorantia, vel simplicitate allegantis; & etiam si in rescripto non apponatur clausula. *Si ita est, vel si preces veritate nitantur,* quia hæc clausula ex se rescriptis infert. c. 2. de *Rescriptis.* Quando unica causa allegetur, hæc præsumitur motiva. Si ex pluribus causis allegatis, una sit falsa, & dubitetur an sit motiva, habetur pro impulsiva; ne actus peccat, sed

potius valeat. L. 12. ff. de *Rebus dubijs.* In casu quidem *Textus in c. 6. de Consanguinit. & affinit.* quamvis dispensatio ob falsam causam allegatam sit nulla, Pontifex dissimulare cum sic copulatis, ob scandalum permittit. *Covarr. de Sponsal. p. 2. c. 6. §. 10. n. 15. Gutier. de Matrim. c. 48. n. 1. Barb. & Gonz. ibid. num. 1.* Ut dispensatio valeat, non requiritur, quod veritas causæ subsistat tempore, quo impetrantes dispensationem scribunt, eam petendo, sed tunc quando dispensatio conceditur. Sive hoc fiat tempore, quo literæ Romæ expediuntur juxta stylium antiquum, nam tunc Papa dispensabat, & literæ continebant gratiam factam. *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 30. n. 4.* vel tempore, quo delegatus actu dispensat, juxta stylium hodiernum, quia Papa non actu dispensat, quando expedit litteras, hoc est tempore datæ: tunc enim tantum solet dare mandatum, ut delegatus (sive Episcopus, sive confessorius sit) dispenset; ac proinde, tunc veritas causæ adesse debet, nam sic Pontificis conditio verificatur. *Suar. de Leg. lib. 6. cap. 20. num. 13. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 30. n. 12. Ponce de Matr. lib. 8. cap. 20.* Etiam si tempore, quo Pontifex mandatum dispensandi dedit non subsisteret. *Garc. de Benef. p. 6. cap. 2. n. 283.* In utroque tamen tempore debere, ut valeat, subsistere, docet de Justis, de *Disp. Matrim. lib. 1. cap. 6. num. 299. & lib. 3. cap. 1. n. 81.* Facta dispensatione à delegato, absolute auferunt impedimentum, etque adeo perfecta gratia dispensationis, ut etiam cessante postea impedimento tempore, quo dispensatio est sortitura effectum, hoc est tempore, quo contrahitur matrimonium, adhuc habeat effectum dispensatio; arg. c. 9. de *Filijs Presbyt.* Nam factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit incoari. c. 73. de *Reg. jur. in 6. Suar. de Legib. lib. 8. cap. 20. n. 15. Ponce de Matr. lib. 6. cap. 20. n. 4.* contra *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 30. n. 14. & alios.* Quando fidelitèr allegata causa ad dispensandum, superior bona fide censet, esse justam, & dispensat, valet dispensatio, etiam si causa verè sit insufficientis: quippe hoc exigit recta, & prudens Ecclesiæ gubernatio, nam alias semper actus manerent obnoxij nullitati, cum magno incommodo, & perturbatione fidelium, & præjudicio publicæ tranquillitatis; arg. L. 3. ff. de *Offic. Prator.* Et contra *Ponce de Matrim. lib. 8. c. 14. n. 8. Cas-*

tropol. tr. 3. D. 6. p. 8. §. 2. n. 5. tenent Sanch. de Matr. lib. 8. D. 17. n. 8. Azor, p. 1. lib. 7. c. 29. q. 6. & alij.

155 Pro diversitate impedimento-
rum, & circumstantiarum diversimodè
etiam est petenda dispensatio. Quando
enim impedimentum est publicum, dis-
pensatio impetranda est in *Dataria*, ut
etiam pro foro externo deserviat, & etiam
ad contrahendum de novo matrimonium.
Et ibidem etiam peti debet, quando pe-
titur ad 1. gradum affinitatis, & ad 2.
gradum consanguinitatis. Tuncque ad ip-
sum Papam dirigitur supplicatio, &
debet fieri in scriptis: alias non conceditur
dispensatio. Item debet concipi idioma-
tine Latino, & quantum fieri potest, verbis
proprijs. In *Pœnitentiaria* petitur dispen-
satio, quando impedimentum est occultum,
& hæc solum pro foro interno deservit:
& hoc habet locum, tam in impedi-
mentis impedimentibus, quam dirimen-
tibus. Jure Ecclesiastico, & non solum
ad remanendum in matrimonio contra-
cto, sed, & ad illud contrahendum, nisi
addit consanguinitatis impedimentum.
Nam in eo non dispensat *Pœnitentiaria*
ante matrimonium contractum. At verò
post ipsum contractum, si impedimentum
sit occultum, & sit in 3. vel 4. gradu uti-
que dispensat: minimè verò, in primo,
vel secundo gradu consanguinitatis,
quamvis hæc sit occulta. Quando in *Pœ-
nitentiaria* petitur dispensatio ad Cardi-
nalem *Pœnitentiarum* majorem dirigitur
supplicatio: quippè ejus nomine hujus-
modi litteræ expediuntur. In supplicatio-
ne ad dispensationem non debet exprimi
causa falsa; nam reddetur dispensatio
obreptitia. Nec debet supprimi, vel re-
ticipi, quod de jure, vel consuetudine,
vel stylo Curie est exprimendum: alias, si
taceatur, etiam per ignorantiam, sub-
reptitia erit dispensatio; ac proinde in-
valida, etiam si adhuc eo expresso Papa
dispensasset. Nam talis expressio, tan-
quam forma, requiritur, quæ omnino
servanda; *arg. c. 23. de Præbend. in 6. l. 5. ff. de Mandat.*

156 Primo ergo exprimi debet in
supplicatione, quæ sit in *Dataria*, no-
men, & cognomen petentium dispensa-
tionem, non per abbreviaturas, sed per
characteres claros. Error nominis, licet
de Jure Communi dispensationem non
vitiet, tamen de stylo Curie ad occur-
rendum fraudibus, eam vitiat; nisi error
esset verisimilis; v. g. in unius syllabæ
mutatione: ut si Antonius pro Antonino,

vel Bernardus pro Bernardino appone-
retur. Si in *Pœnitentiaria* fiat supplicatio,
non proprium nomen petentium, sed
aliud fictum apponitur; v. g. Titius, &
Seja. 2. Nomen Diocesis originis, &
quidem utriusque oratoris, debet exprimi.
Si verò ipsi velint, quod litteræ ad
Ordinarium domicilij dirigantur, id pe-
tere debent. Nomen enim loci, in quo
sunt orti, non debet exprimi, nisi simul
sit Diocesis: vel si dispensatio ob angus-
tiam loci, vel ob locum situm ad maris
litus petatur. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 21. n. 39. 3. Causa movens ad peten-
dam dispensationem exprimenda est. Et
quidem si copula, etiam ab uno alio infi-
sit, sub spe dispensationem facilius conse-
quendi, est habita, debet exprimi. Si
quidem ex stylo Curie solet hæc apponi
clausula: Dummodo copula habita non sit
spe dispensationis facilius obtinenda: ne
alias ex proprio dolo commodum repor-
tet. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 25. n. 38.*
si tamen copula non sub hac spe, sed
ardore libidinis est habita, non est ne-
cessario exprimenda: siquidem ea expres-
sa, facilius concederetur dispensatio: ac
proinde ejus non expressio non reddi-
tur dispensatio subreptitia; *arg. c. 20. de
Rescriptis. Nec dispensatio irritatur, etiam si
hæc clausula adjiciatur: Dummodo copula
non sit habita: hæc namque clausula in-
telligenda est de copula habita sub spe
facilius consequendi dispensationem. *En-
riq. Ceval. Pont. de Matrim. lib. 8. c. 17. n. 32. & 33. Gonz. in c. 6. de Consang. n. fin. contra Sanch. de Matr. lib. 8. D. 25. & alios.***

157 4. Debet exprimi genus impedi-
menti ob majorem difficultatem, quæ in
ejus dispensatione potest inveniri. Et hæc
ratione exprimendum est numerus impedi-
mentorum: non solum si hæc diversi
generis sint, sed etiam si sint ejusdem
rationis; v. g. si sit duplex consanguinitas,
vel cognatio spiritualis. Nec Papa cen-
tetur velle tollere impedimentum, quod
ignorat; *arg. c. 9. de Reser. in 6. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 5. Gonz. in c. 6. de Consang. n. 4. Hinc debent omnia impedimenta eisdem litteris exponi, quia concursus plurium impedimento-
rum reddit dispensationem difficiliorem. *Covarr. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 23. n. 2. Pont. de Matrim. lib. 8. c. 17. n. 32. Gutierr. cod. tract. cap. 123. n. 22. Sylvest. Suar. de Leg. lib. 6. cap. 24. n. 3. Ubi hæc sententiam, non solum leviorem
judicat in materia matrimonij, sed pro-**

babiliorum, & practicè servandam esse
dicit contra *Navar. Enriq. & Gonz. in c. 6. de Consang. n. 4. & alios.* Etiam de-
bent exprimi gradus consanguinitatis, an
primus, vel secundus, an in linea recta,
vel in transversa. Si exponatur gradus re-
motior pro propinquiori; v. g. quartus
pro tertio, vel consanguinitas pro affi-
nitate, vel e contra: etiam si hoc fiat in-
culpabiliter, irrita est dispensatio ex de-
fectu voluntatis Pontificis. Si tamen pro
remotiori ponatur propinquior; v. g. Ter-
tius pro quarto: quamvis data opera hoc
fiat, valet dispensatio: quia si veritas ex-
primeretur, facilius dispensatio conce-
deretur; *arg. c. 20. de Rescriptis. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 16. & 17. si in gradu inæquali conjuncti sint, sufficit ad
valorem dispensationis gradum remotio-
rem exprimi, debet tamen exprimi pro-
pinquior, ut per speciale Breve declar-
etur, propinquorem gradum non obla-
re. 3. Pius V. in Const. Sanctissimus; 26. Augusti. 1566. Executio dispensationis,
non expectantis his litteris declaratorijs,
illicita erit, valida tamen, ut tenent
*Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 29. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 17. n. 26. & 27. Si dispensatio petatur in affinitate, ultra dicta, requiritur, quod exprimat, an sit ex copula licita, quando affinitas est in primo, vel 2. gradu, secus in ulterio-
ribus; nam tunc continet impedimentum publicæ honestatis, quæ oritur ex spon-
salibus matrimonium præcedentibus. Nec impedimentum affinitatis ex copula illicita potest *Trid. sess. 24. de Ref. Matrim. cap. 4. ultra secundum gradum extendit. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 40. si ex copula illicita, debet exprimi, an sit habita cum pluribus sponsæ consanguineis: non tamen est necesse addere, si pluries cum eadem sit commissa. Nam pro numero personarum, non pro numero copulationum crescunt impedimenta. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 7. & 8. In impedimento publicæ honestatis ex spon-
salibus orto, cum hoc tantum in primo gradu dirimat post *Trid. sess. 24. de Reform. Matrim. c. 3. non est necesse, gradum exprimere: secus si ex matrimo-
nio rato nascatur, quippè major difficul-
tas in majori propinquitate invenitur. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 16. In cognatione spirituali debet exprimi, an sit compaternitas, vel paternitas. Nam in hac ob majorem indecentiam difficil-
ius dispensatur. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 24. n. 15. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. Tom. II.*****

17. n. 28. *Gonz. in c. 6. de Consang. n. 4.*
Item a cognatio sit duplex; v. g. si uter-
que vicissim prolem alterius levavit in
baptismo. Vel si quis alterius prolem in
baptismo levavit, & in confirmatione
tenuit. Si verò plures ejusdem filios in
baptismo, vel confirmatione tenuit, non
multiplicatur cognatio. Deinde juxta ali-
quos debet exprimi, an cognatio ex con-
firmatione, vel baptismo orta sit: quia
cognatio orta ex baptismo magis imita-
tur cognationem naturalem. Aliquando
non est necesse, quod utrumque impedi-
mentum eisdem litteris exprimat, 1. Si unum sit occultum, ita ut sine infamia
exprimi nequeat: nec creditur, Pa-
pam velle sibi tale impedimentum cum
periculo infamie ostendi. Nam hoc tan-
tum exponi debet in *Pœnitentiaria*, facta
tamen ibidem mentione de impedi-
mento notorio. 2. Si alterum impedi-
mentum alia via, quam dispensationis, tolli
possit; v. g. si cum consanguinitate con-
currat impedimentum sponalium cum
alia: nam si hæc sponalibus renuntiet,
jam est ablatum tale impedimentum.
*Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 23. n. 6. 5. Si matrimonium est contractum exprimi de-
bet, an sit contractum bona, vel mala
fide impedimenti: & si mala fide, an
sub spe facilius dispensationem conse-
quendi. Si bona fide: an denuntiationes
præmissæ, vel omittæ fuerunt sine justa
causa. Nam si sint culpabiliter omittæ,
raro conceditur dispensatio. *Trid. sess. 24. de Ref. Matrim. cap. 5. Nec enim est dig-
nus, qui Ecclesie benignitat. in experiatur,
cujus salubria præcepta temere contemp-
sit.* In supplicatione pro secunda dispen-
satione, non debet fieri mentio primæ dis-
pensationis: si utraque dispensatio ad
diversum finem dirigitur: imò etiam si ad
eundem tendat, nisi fortè dispensatio
vergat in præjudicium tertij, vel hoc sit
necessarium, ut Papa bene de impedi-
mento certioretur; *arg. c. fin. de Filijs Presby. in 6. Covarr. de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 8. n. 5. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 22. n. 6. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 17. n. 7. & 8. Si aliquando fuerit petita dispensa-
tio, & negata, si iterum petatur, vel
coram ipso, vel etiam coram inferiore,
jurisdictionem sufficientem habente, non
est necesse negotiationem antecedentem ex-
poni, cum id nullo jure requiratur. Nam
possunt rationes efficaciores proponi,
quæ superiorem valeant ad dispensan-
dum movere. *Suar. de Leg. l. 6. cap. 22. n. 1. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 22. n. 14.***

Ponc. de Matrim. l. 8. c. 17. n. 3. Menoch. de Arbitr. cap. 203. n. 6.

158 Quando in Sacra Pœnitentiaria pro foro interno dispensatur, committitur executio alicui, in Sacra Theologia, vel Jure Canonico Doctori, vel privilegium ad hoc habenti, quale habet societas ex concessione Greg. XIII. Quilibet namque societatis Sacerdos, qui sit approbatus ab Ordinario antequam litteras aperiat, & deputatus à Superiore, potest hanc dispensationem exequi. *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 34. n. 11.* Hi enim omnes, si approbati sint ab Ordinario pro confessionibus audiendis (& non aliter) possunt exequi talem commissionem, sane: Orator debet executorem eligere, & adhuc uno electo variare valet, alium eligendo, non solum postquam litteræ sint alicui confessario præsentate, sed etiam postquam ab eo est pronuntiatum, dispensationem esse subreptitiam, potest adhuc impetrans alium confessarium adire, qui forte opinetur, illud rescriptum valere: quin, & ipse confessarius potest re melius perfecta, exequi illam dispensationem, mutata sententia. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 27. n. 40. contra Navarr.* Hæc dispensatio debet hodie fieri in Sacramentali confessione, & non aliter. Sic enim, ex tenore litterarum modernarum constat, ut contra *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 34. num. 29.* tenent *Gobat, & alij.* Ibi enim examinare debet confessarius, an preces veritate nitantur. V. g. an separatio quoad domum nequeat sine scandalo fieri: si est periculum incontinentiæ si cohærent. Et oratori, etiam sine juramento, Notario, vel Testibus fidem debet adhibere. Minimè tamen potest dispensare, si inyenit, preces esse falsas, vel si aliud, extra confessionem, hoc sciat. Vel si veritatem necessariò exprimendam, esse tacitam cognoscat: quamvis pœnitens mentiendo firmiter asserat, preces veras esse; *arg. l. 5. ff. Mand. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 34. n. 21.* Deindè: antequam dispensetur ad permanendum in matrimonio debet tolli proxima occasio, & periculum peccandi: & dispensationi præmittitur absolutio à Censuris in forma consueta ab Ecclesia. Et quidem dispensatio solum tollit impedimentum in litteris expressum, non verò aliud, etiam si illud bona fide, & ignorantia invinci-

bili exprimeret omiserit pœnitens; *arg. l. 5. ff. Mandat.* mulier cautè debet certiorari de nullitate prioris consensûs, ita ut delictum oratoris non detegatur: & potest renovari sine Parocho, & Testibus. Si præcessit matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, proles nata post talem dispensationem legitima erit in utroque foro etiam si in litteris nulla legitimisationis mentio fiat. Si proles ante matrimonium putativum sit suscepta, erit solum in foro conscientia legitima: si post matrimonium contractum, etiam mala fide utriusque, etiam, & tantum in foro conscientia legitima erit, itaque detecto impedimento, non habetur proles, ut legitima. Si tandem sit suscepta post matrimonium contractum, saltem cum unius contrahentis bona fide, in utroque foro proles legitima erit. Si orator suum peccatum jam est confessus, non debet executor novam ei pœnitentiam imponere, præter confessionem mensalem per totam vitam: quam alterare non potest, utpotè in litteris præscriptam. Si tamen nondum est expiarum delictum, pœnitentiam debet injungere executor proportionatam peccato, & circumstantiis doloris pœnitentis, ejus fragilitati, &c. minui tamen potest, si dispensatio tempore Jubilatæ fiat. Dispensatione facta, non sunt restituendæ litteræ oratori, nec est dandum dispensationis testimonium, sed tenetur executor sub excommunicatione si teras lacerare, ita ut nullum eorum exemplum extet, authenticum scilicet, quod pro foro externo deserviat: potest tamen executor copiam simplicem pro sua, vel aliorum instructione retinere: imò, & ipsas litteras jam laceratas pro aliquo usu materiali. Sic dispensatus securus est tantum in foro interno, & conscientia, ita ut si impedimentum postea publicum fieret, deberent conjuges separari, quousque in Dataria pro foro externo, dispensatio obtineretur. Hunc ergo litterarum, quæ in Pœnitentiaria pro his dispensationibus conceduntur tenorem referam, ut eo accurate inspecto, aliqua difficultates, si occurrunt complentur. Talis ergo est.

159 *Discreto viro Confessori (vel confessorio) Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctore ex approbatis ab Ordinario, per latorem presentium ad infra scripta specialiter eligendo. Ex parte latoreis presentium nobis oblata petitio continebat, quod &c. &c. Nos itaque, qui Pœnitenti-*

ria Domini Papæ Curam gerimus, hujusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica specialiter nobis concessa, discretionis tuae committimus, quatenus si est ita, dictam latorem audita prius ejus Sacramentali confessione, ac sublata occasione, si qua adhuc extat, amplius cum dicta sorore peccandi, à quibusvis sententijs, Censuris, & penis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit incesu, & excessibus hujusmodi absolutas hac vice in forma Ecclesiæ consueta, injuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutari, ac confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis, scilicet mensibus, ut minimum semel, aut quoties tibi videbitur, & alij, quæ de jure fuerint injungenda. Denum, dummodo impedimentum præfatum sit occultum, & separatio inter latorem, & præfatum mulierem fieri non possit absque scandalo, ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter, timendum tibi visum fuerit aliudque Canonicum non obset, cum eodem latore, & dicta muliere de nullitate prioris consensûs certiorata, sed ita cautè, ut latoreis delictum nunquam detegatur, matrimonium cum eadem, & uterque inter se de novo secretè ad vitanda scandala, præmissis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenses; prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam ex inde legitimam decernendo; in foro conscientia, & in ipso actu Sacramentali confessionis tantum, & non aliter, neque nullo alio modo. Ita quod hujusmodi absolutio, & dispensatio latorei in foro judicario nullatenus suffragentur: nullis super his Testibus adhibitis, aut litteris datis, aut processibus confectis sed presentibus laniatis, quas sub pena excommunicationis lata sententia laniare teneris, ita ut nullum earum exemplum extet, neque eas latorei restituas, quod si eas restitueris, nihil ei præsentis licentia suffragentur. Datum Roma apud S. Petrum sub sigillo Officij Pœnitentiariæ, &c.

160 Dispensatio pro foro externo solet committi, vel Ordinario, seu Episcopo oratorum, vel Officiali Episcopi: sic ejus Vicarius Generalis. Hispani: *Provisor*, vocatur præcipuè ultra Montes. Citrà Montes verò Vicarius Generalis appellatur: verè tamen idem significat Officialis, ac Vicarius. Nomine tamen Vicarij, vel Officialis Episcopi non comprehenditur Vicarius Capituli, Sede vacante, ac proinde, hic non potest litteras exequi, etiam si antecedentè fuisset

Episcopi Vicarius, & postea idem à Capitulo Electus, quod si eas exequatur, nulla est dispensatio, nulloque matrimonio, ut contra *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 27. ex n. 32.* tenent *Covar. Garc. & alij cum Lacr. lib. 6. p. 3. n. 889.* multoque minus comprehenditur Capitulum nomine Episcopi. *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 27. n. 3.* si verò dispensatio dirigatur, Vicario, vel Officiali: v. g. Manilensi tunc quia non exprimitur, quod sit Vicarius Episcopi, sed tantum Diocesis, venit Vicarius Capituli: siquidem vere est Vicarius Manilensis. Dispensatio committitur Episcopo, nequit ab ejus Vicario fieri; nec è contra dispensatio Vicario committi potest ab Episcopo exequi. Si Episcopus ante executionem litterarum moriatur, debent oratores expectare successorem, qui potest eas exequi, vel novam petere commissionem, quæ de stylo Curia dicitur *mutatio judicij.* Si Vicarius Episcopi, cui est commissa dispensatio, non potuit exequi litteras ante mortem Episcopi, prosequi nequit, sed debet nova commissio peti. Si litteræ sint directæ Episcopo, vel Vicario, nulla facta mentione nominis sed tantum officij, vel dignitatis, successor in dignitate, & officio potest eas exequi: si verò, si nomen proprium Episcopi, vel Vicarij exprimitur: quia tunc industria creditur electa, quæ personæ adhaeret, & cum persona expirat. Quod si commissio fiat alicui Officiali: v. g. Granateni, si postea fiat Archiepiscopus Granatenis, vel alias destinat esse Vicarius, non potest dispensationem exequi, nec commissionem prosequi, quippe cum commissio sit realis, & quali annexa officio; hoc deficiente, etiam commissio deficit, & transit ad successorem in Vicariatu. Si verò commissio sit personalis poterit de ea cognoscere, cessante Vicariatu, quia tunc est fuisse Vicarium tempore, quo Pontifex ipsi dispensationem commisit: nihil fortè ob delictum officio privetur, vel jam habeat statum incompatibilem. *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 27. n. 31.*

161 Executor nullam habet jurisdictionem, antequam litteræ originales eidem præsententur, etiam si aliunde concessas esse sciat: nec matrimonium valet etiam de licentia executoris contractum; *arg. c. 12. de appellat. Trid. sess. 22. de Ref. cap. 5. Garc. de Benef. p. 6. cap. 2. n. 8. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 30. n. 12.* in litteris solent oratores absolvi à Censuris, ut sic gratia rescripti fiant capaces. c. 1.

